

VERSLAG van de 33 ste Veterinaire Informatiedag voor Seniordierenartsen, gehouden 26 maart 2025, in “De Engel” in Houten.

Levendige start

De ontvangst met koffie/thee en het gebruikelijke plakje cake heeft iets van een begrafenissfeer, maar dat is bij de seniordierenartsen zeker niet het geval. In een opgewekte enthousiaste stemming komen de deelnemers binnen, en meteen beginnen de onderlinge gesprekken. Conclusie: de groep Senioren is nog zeker niet “op sterven na dood”. Het aantal deelnemers was weer groot: 90 personen.

Welkomstwoord en thematische aftrap

Klokslag 11:00 uur begon Jan Peelen zijn welkomstwoord, benoemde de inleiders, en het thema van de dag: Het welzijn en gedrag van dieren in relatie tot de mens. Een thema dat een goede aansluiting geeft op de vorige Informatiedag van 23 oktober 2024.

Visie van de KNMvD: samen werken aan een sterke beroepsorganisatie

Daarna het woord aan Sophie Deleu, voorzitter KNMvD. Zij wijst op het goede voorbeeld wat de groep Senioren geeft aan de rest van de KNMvD. Vanwege een “kink in de kabel” op het scherm, wordt het voorstel om te komen tot een grote prominente beroepsorganisatie, inclusief de paraveterinair, voorgelezen. Er is overleg door en met een aantal betrokken aanvullende organisaties, zoals CPD, Vedias, Dactari en KNMvD. Er volgde een kleine enquête over een paar zaken aangaande dierenartsen:

1. Herregistratie: verplicht of niet? - reactie: 50/50
2. Verplichte nascholing - meerderheid “voor”
3. Professionele standaarden o.a. behandelrichtlijnen - niet iedereen “voor”
4. Mentaal welzijn - via monitoring is bepaald dat het niet echt goed gaat met dierenartsen, op punten van sociale veiligheid [agressieve klant], vitaliteit [werkdruk] en ongewenst gedrag.

Ontwikkelingen in de sector

Er komt een rapport van de ACM over de tarieven voor Diergeneeskundige Zorg, waarbij betrokken de onrust in de maatschappij en de marktwerking daaromtrent.

Voor de evaluatie van ons Tuchtrecht is een Klachtenfunctionaris geïnstalleerd, in de persoon van Wenno Wagenaar.

Als laatste punt: Er is een KNMvD-app ingesteld, te downloaden op de telefoon.

Huldiging van jubilarissen

Daarna werden de Jubilarissen benoemd.

- **60 Jaar:** Jacoba Bakker en Harry Elsinghorst
- **50 Jaar:** Jan Hopmans, Henk Nagel, Lisette Poldervaart, Jan Stoel, Jan Verbocht en Jaap klinkers
- **40 Jaar:** Hans van Emden en Sylvia van Hattum-vanGent

Lezing 1: Grote grazers, wolven en ethiek in de natuur

Rond 11:20 uur werd een aanvang gemaakt met de lezing van Leo Linnartz, programmaleider kennis en begrazingsadviseur bij ARK Rewilding Nederland, ingeleid door Erik Jan Talsma. De titel van de lezing: Grote grazers, wolven en de Oostvaardersplassen, over de ethiek van grote grazers en andere dieren in de natuur.

Het doel van de Stichting ARK Rewilding is via natuurlijke processen de band tussen landschap, planten en dieren te herstellen en te versterken, daarbij vertrouwend op de eigen herstelkracht van de natuur. Dat betekent minimaal beheren en ruimte en tijd geven aan de natuur om deze processen te laten werken. De natuur is nooit statisch, niet soortgericht, heeft wel een groot herstellvermogen.

Er zijn een aantal diersoorten die als sleutelsoorten in deze processen genoemd worden: Grote grazers, o.a. de olifant, de wisent als wild rund, de wilde kat of lynx, de wolf [project W] en de goudjakhals.

Duizenden jaren geleden is de uitsterving van diersoorten begonnen, zeker ook in de gematigde zone van Europa. Dat er andere diersoorten inheems waren, bewijzen de rotstekeningen in de grotten van Lascaux in Frankrijk en de restanten van olifanten in Syrië. Ook Charles Darwin heeft in zijn boeken geschreven over diersoorten die inmiddels uitgestorven zijn. Als voorbeeld van natuurvergeetachtigheid werd genoemd: het feit dat er in de 16 de eeuw nog heel veel pot-/walvissen aanwezig waren in de Noordzee.

Ook de biodiversiteit is voortdurend aan verandering onderhevig, met als invloedrijke factoren: wind, water en vuur. Predatoren, begrazing en klimaat bepalen de co-evolutie van het landschap, waarbij de predatoren een sleutelrol vervullen in het landschap vol met grazers. Thans zijn de wilde grazers vervangen door gedomesticeerde grazers [vee]. Vragen: Welke grazers moeten we kiezen? Hoort die soort wel hier? Een terugkeer van grote grazers is nodig denk aan de boscyclus in Afrika met de olifant. In Europa werken we zonder olifant, hier spelen insecten en schimmels een grote rol. Grote grazers faciliteren door betreding, kort grazen en slopen van bos. Door deze processen ontstaan ruimtes in het bos [eilandjes], er treedt verjonging op, ingroei van struiken, kruiden, bloemen, wat uiteindelijk resulteert in een betere biodiversiteit. Het aantal te gebruiken grote grazers wordt bepaald door voedselbeschikbaarheid, voedselkwaliteit en de mogelijke concurrentie met andere dieren o.a. schapen, herten en ganzen. Bij begrazing door runderen ontstaan bloemen, bij begrazing door schapen verdwijnen de bloemen. Ook de mest van de dieren is belangrijk. Het levert insecten en mineralen, noodzakelijk voor zandgronden. De grondsoort bepaalt het aantal dieren per hectare.

De grote grazers leven voornamelijk in kuddeverband, dat biedt bescherming tegen predatoren, maar binnen die kuddes gaat er toch groepsvorming optreden, jonge dieren, stieren of hengsten gaan zich afzonderen van de kudde. Die natuurlijke competitie is belangrijk om inteelt te vermijden, geven een gevarieerd effect in het landschap en meer veiligheid voor bezoekers van terreinen. Een ander voordeel van bijvoorbeeld wilde paarden [Koniks] , ingrijpen bij problemen is vaak niet nodig, verwondingen genezen vanzelf.

Project W: “Waar wolven leven groeit het bos”, is de slogan van dit project. In principe gaat het bij de wolven om de “ecologie van de angst”. Bezoekers van terreinen, toeristen, die wolven voeren, maken dat wolven minder angst voor mensen krijgen en daardoor gevaarlijk kunnen worden.

Over de relatie mens—wolf werden nog enkele vragen gesteld, maar vanwege de tijd werd de discussie onderbroken.

Enkele korte mededelingen van:

1. Tine Beulink van de reizencommissie over de a.s. reis naar Zuid – Holland op 6,7 en 8 mei. Er is nog plaats, mits er een extra hotelkamer te boeken is. Voor 26 ,27 en 28 september is er een

reis gepland naar Groningen. Hotel Stad Groningen, W.E.K. aan de Waddenzee, Stadswandeling, Feithhuis, Menkemaborg, Openluchtmuseum Open Land en de laatste dag Boertange.

2. Hans Lambeek en Nel Warringa zoeken versterking van 2 personen voor het organiseren van de eendagsdaguitjes van de groep.
3. Hein Schrama van het VHG attendeert de leden op het meenemen van hun niet ontvangen VHG pakket door een fout van Post.nl, en aankondiging van het boek "Van Veeartsenij tot Diergeneeskunde", dat in november uitkomt, gelijktijdig met 100 jaar Universiteit Utrecht. Presentatie op VHG dag 9 April.
4. Het verzoek van collega Huub Veldhuis om zijn door hem geschreven boek: "Een Twentse Veearts" te mogen promoten, werd vanwege de tijd doorgeschoven naar na de tweede lezing. Dat boek kon meteen aangeschaft worden a 20 euro, of besteld bij Bol.com.

Lunchpauze en collegiale gesprekken

Hierna werd de lunch gebruikt, met prima belegde broodjes, drankjes, fruit en de gebruikelijke kroket. Prima verzorgd en vriendelijk gepresenteerd.

Lezing 2: Naar een dierwaardige veehouderij

Rond 14:00 uur Aanvang van de lezing van Professor T. Bas Rodenburg, hoogleraar Dierenwelzijn Universiteit Utrecht Faculteit Diergeneeskunde, departement Population Health Sciences Afdeling Dier in Wetenschap en Maatschappij. De titel van de voordracht: "Naar een dierwaardige houderij van dieren: Hoe doen we dat?"

Doel van de lezing is het ingaan op het concept dierwaardige [vee]houderij op basis van de 6 principes, die daar voor staan :

- erkenning intrinsieke waarde van het dier
- goede voeding - voldoende water en voer van goede kwaliteit
- goede omgeving
- goede gezondheid
- natuurlijk gedrag
- positieve emotionele toestand

Dierwelzijnsonderzoek is reeds gestart in de jaren 60/70 van de vorige eeuw. Thans wordt er meer aandacht besteed aan het meetbaar maken van deze basisprincipes.

De bestaande systemen van veehouderij zijn steeds meer in twijfel getrokken. De weerstand tegen de systemen zijn beschreven in het boek van Rachel Carson "Animal Machines". In hoofdzaak gaat het om de 5 vrijheden voor het dier, dat betekent het vermijden van:-

- honger, dorst
- ongemak
- pijn, verwonding en ziekte
- angst , stress

En als 5 – vrijheid van natuurlijk gedrag, belangrijk voor een positieve beleving door het dier. Al deze punten zijn vastgelegd in de nieuwe Wet Dieren, waarbij de eigen beleving van het dier centraal staat.

In 2012 is er door de Raad voor Dierenaangelegenheden een rapport geschreven, waarbij de intrinsieke waarde [de mentale toestand] van het dier in relatie wordt gebracht met de diverse houderij-systemen. Conclusie: Systemen meer aanpassen aan de mentale toestand van het dier. Als voorbeelden: couperen en castreren van varkens, onthoornen van koeien, snavelbranden van kippen [in 2018 al verboden].

Er zijn ook rapporten verschenen vanuit de EFSA en Quickscan Universiteit Utrecht over de natuurlijke gedragsbehoeften bij dieren. Als voorbeeld: het verschil tussen de oerkip en de huidige legkip. De oerkip is zeer actief in het scharrelen naar voer. Zou het voer voor de legkip verstopt moeten worden in bijvoorbeeld houtkrullen om het welbevinden te bevorderen?

Wat kunnen we meten om te bepalen hoe dieren zich voelen ?

- keuzes die dieren maken
- gezichtsexpressie
- vocale geluiden
- hormoonspiegels
- hartslag [HRV]

Er wordt ook veel onderzoek gedaan naar bv. speelgedrag bij varkens, 7414 geluidseffecten, opgenomen bij 411 varkens in 19 verschillende situaties, hoge en lage frequenties, waarbij blijkt dat een positieve emotie gepaard gaat met kortere gelijkmatige geluiden. Verder onderzoek bij melkkoeien via een chip in de halsband. Onderzoek naar pijnuitingen bij schapen door gezichtsexpressie, houding van het oor. Ook subtiele signalen, zoals blozende kippen, worden in de onderzoeken gebruikt. Al dit onderzoek wordt gebruikt in de vertaalslag naar de praktijk met als resultaat: aanpassing van de Wet Dieren naar de 6 principes via Maatregelen van Bestuur en Convenant Dierwaardige houderij 2025.

De te volgen routekaarten zijn opgesteld, bijvoorbeeld hele staarten bij varkens, minder stress bij vervoer, het kalf bij de koe, enzovoorts. Dus worden systemen aangepast of nieuwe systemen ontworpen. De resultaten van onderzoek stellen de dierenarts als adviseur dierenwelzijn naar de veehouder, de voerleverancier, de stallenbouwer enzovoorts in staat deskundige adviezen te geven. Via ontwikkelde Apps, bijvoorbeeld KipUp-app of Piglow-app, gericht op buiten lopende en biologisch gehouden varkens, kan de dierenarts scores vergelijken met andere bedrijven, met ervaringen van collega's, en adviezen geven voor verbeteringen.

Conclusies : Het welzijnsonderzoek biedt :

- kansen voor dierwaardige houderij met het dier centraal
- belangrijke aanpassing gedragsbehoeften van het dier
- steeds beter meten en randvoorwaarden scheppen
- kansen voor de rol van de dierenarts als adviseur naar de veehouder , ook als ambassadeur van het dier

Afsluiting met borrel – terugblik op een geslaagde dag

Na deze boeiende lezing, nog enkele vragen en wat discussie, werd de dag besloten met de borrel en het hapje. Iedereen kon huiswaarts gaan na een prima geslaagde informatiedag.